

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

(AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.)

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félèvre 3 frt.

Az elváltozott kard.

— József császár kalandjaiból. —

Ki ne hallott volna már kedves olvasóim közül egy-két mulatságos történetet a magyaroknak ama feledhetlen nagy királyáról, kiről most is él a közmondás: „meghalt Mátyás király, oda az igazság!” — Erről úgy hiszem, mindnyájan hallottatok, csak a czinkotai kántort, a törpéket, a lustákat kell emléktekbe hoznom. Volt azonban a magyaroknak egy más ily népszerű fejedelme is: II. József császár, Mária Teréziának fia és utódja. Ő nálunk magyaroknál nem volt annyira népszerű, újításai miatt, mint az ausztriai tartományokban, mert a mi a magyar nemzetnek Hunyady Mátyás, az a németeknek II. József. Roppant tudományyal lépett a trónra, miután egész művelt Európát beutazta volt. Népét szeretvén, 1768-tól egész 1772-ig folytonosan beutazta Magyarországot, keresztül-kasul, s mivelhogy a fénynek nem volt nagy barátja, ez utazásaiban gr. Falkenstein nevet használt. Gyakran megfordult oly helyeken is, hol legkevésbé sejtették volna, s gyakran majdnem komoly veszedelmekbe keveredett. A magyar népkán sok mese él ő róla is, s talán csak

mese, de mégis mulatságos kis történet, a mit kis olvasóimnak itt elbeszélék.

* * *

József császár egy izben gyalog, magánosan indult elsétálni, s kiérve Bécsből, egy kis kószálás után egy rozszant csárdába tért. A magyar huszárok ekkorában nagy számmal valának Bécsben elhelyezve, s nem volt nagy csoda, ha a csárdában a császár egy magyar huszárt pillantott meg, ki búfelejtésül amugy magyarosan iszogatta a hegy levét. A huszár nem vette észre a császárt, ki a másik szobába vonult, s ki különben is egyszerű polgári ruhába volt öltözve.

A császár sokat hallott a magyarok vendégszeretete- s jószívűségéről. Most, midőn látta, hogy igen kevesen járnak e tájon, kedve jött a magyar huszárral egy kis tréfát csinálni. — Hirtelen jó gondolata támadt, fölkelt s eltávozott a csárdából. — Az uton egy koldust talált elő, s fölajánlta neki felső kabátját, azon kikötéssel, ha tarisznyáját a kabátért emlékül adandja. A koldus, ki az ily árt éppen nem sajnálta a kabátért, szívesen ráállott az alkura, s megköszömvén a nyujtott kabátot, azonnal magára vette, s — a mire a császár számi-

tott, hogy a föltünést elkerülje — az eddig viselt koldusrongyot is elvetette, átadván emlékül a tarisznyát.

A koldus ezután örömmel távozott, a császár pedig kissé letisztítván az eldobott rongykabátot, magára vette, nyakába akasztá az átadott tarisznyát, s botot törvén, visszament az előbb elhagyott fogadóba.

A magyar huszár még mindig ott időgált, énekelve, füttyölve. A koldus siránkozva közelgett feléje, s alamizsnát kért.

— Barátom, — szólt a magyar huszár, — hiszen magamnak sincs egy krajezárom se, hát mit adjak akkor neked?

— Nem is kérek, jó magyar vitézem, krajezárt; énnekem azt mondták, hogy nem krajezárt szokottadni a magyar huszár, hanem a mije van mindent, neked pedig látom, hogy borod van elég, adj hát egy pohárkával, szép magyar barátság szerint. Mert azt mondják, hogy szent a magyar barátság.

— Szent bizony! — kiáltott föl a huszár, mialatt poharat nyújtott a koldusnak.

— Látod, oly szép ez a huszárelet, — folytatá, midőn borát kiitta a koldus, — én csak most beszélek először magyar huszárral, s ha mind ily jószívűek vagytok, akkor az Isten sokáig éltesse!

Sokat beszélt még a koldus, és pedig úgy, hogy a magyar huszár nem állhatott ellent, barátságba elegyedett a koldussal, s együtt kezdének pityizálgatni.

— De szeretnék huszár lenni veletek! — sohajtott a koldus.

— Elvinnélek magammal, ha koldus vagy is; még tán bevinnének, csak ilyen girbe-gurba német ne volnál!

— Biz az baj, de megélek én így is. Isten éltesse! — szólt poharat emelve a koldus, ki a borát soha sem itta ki egészen, hanem titokban a földre öntözgeté.

A magyar huszár pedig csak hozatta egyre-másra a bort, elkiáltván ilyenkor magát: „Bort, koresmáros, hadd igyék ez a szegény német, ugyis ritkán akad magyarra, s kivált huszárra!”

A bor fogyott, végre előkerült a fizetés órája. A huszárnak nem volt pénze megfizetni a tartozást, s a koresmáros pörlekedett. Végre a koldus fölajánlotta összezsurgogatott filléreit, mi éppen elég lett volna.

— Tedd el, barátom, — szólt a huszár, — inkább a fejem üssék le, mint hogy ily szegény embert foszszak meg pénzétől.

— De te visszaadhatod!

— Nem kell, — válaszolt a huszár; — koresmáros uram, zálogba itt a kardom; ha ezt megtudják, hogy elhagytam, főbelönek, de nem tesz semmit.

A koresmáros átvette a kardot, de sajnálta a jószívű magyar huszárt s visszakínálta neki, hogy zálog nélkül is elvár.

— Nem! — szólt a huszár; — de ha már engedni akar, vegyük le a kard fogóját s tartsa meg zálogban annak aczélját, míg én a tokra rá igazítom a fogantyut, s így reggelig nem fogják a hibát észrevenni, s akkorra már én itt leszek a pénzzel; úgy sincs holnap semmi dolgunk.

Az ötlet helyes volt, beleegyeztek, a huszár koldusbarátjával távozott s nemsokára kiki hazatért.

A koldus, ki — mint tudjuk — nem volt más, mint a császár, sietett haza, hol már roppant nagy volt a zavar; ugyanis egy koldust fogtak el, kinek kabátjában a császár egyszerű utazóköntösét ismerték föl, s már azt hitték a könnyenhivő udvaroncok, hogy a császár valószínűleg megöletett s így rabolták el tőle kabátját, melyben zsebkendőjét, erszényét s néhány magániratait is megtalálták. A foglyot ki sem hallgatták s már kész volt reá a halálos ítélet, midőn a császár hazatért.

Mindjárt, a mint az ügy tudtára esett, magához hivatá a császár öreg miniszterét, a híres Kaunitz grófot, s valamit titkon beszélgetvén, kijelenté, hogy aludni dönt egy fa alá s akkor lophatták el kabátját, melyet feje alá helyezett, s a merész tolvajt megbüntető, a halálos ítéletet aláírta.

A hír hamar elterjedt a városban, de a koldus azon vallomása is, mely teljes igazságban adta elő a császár s közte való jelenetet. Nagy volt titokban a sajnálkozás, mert erősen hitték, hogy a koldus nem merte volna e lopást elkövetni. Mindazáltal a lefejezés másnapra ki volt tűzve, s ennek végrehajtására s őrizetre a 13-ik század huszárjai valának kijelölve.

Reggel, midőn megjött a parancs, nagy volt a kaszárnyában a mozgalom. Azonban legnagyobb zavarban volt Vayandy Géza,

kinek kardja helyett csak fogantyúja volt. Már nem mehetett el az utszéli csárdába, hogy kardját kiváltsa, különben pénze sem volt. Faragott tehát hirtelenében fából egy kardot s igyekezett azt aczélsziure festeni, s rácsinálván a fogantyút, amaz édes reménnyel biztatá magát, hogy kapitánya — ki rövidlátó — nem veszi észre a csalfényt. — Aztán jutott csak eszébe, hátha őt találják kiszólitani a vérpadra. Háta is borsódzott ettől a gondolattól, de mit volt mit tennie, a szerencse kezére bizta magát.

Roppant néptömeg fogta körül a vérpadot, első sorban a 13-ik század. A szegény ártatlan koldus nyílt tekintettel nézett körül a vérpadról, arcán nem volt látható a félelem jele, tagjai nem reszkettek, látszott, hogy ártatlanságának teljes érzetében van. Jobban szurkolt helyette egy huszár, egy nyalka gyerek a 13-ik században.

Végre megérkezett a császár s a helyett, hogy komolyságot mutatott volna, folytonosan mosolygott. A huszárok nem tiszteltek most kivont karddal, minthogy az ily alkalommal csak ama kard jó ki hüvelyéből, mely a mütétet végzi, s ez is elvetetik; gazdája ujat kap, nehogy megalázva legyenek a csak harcra fent kardok. Akkor legalább ez volt a parancs. Senki sem örült ennek jobban, mint Vayandy, meg lévén kimélve a netán bekövetkezhető veszélytől.

A császár a sor elé lépett, s végigtekintvén, Vayandyn akadt meg szeme. Az ifju huszár hüledezett, de igyekezett nyugodtságot színlelni. A császár eléje lépett.

— Hogy hívnak, öcsém? — kérdé.

— Vayandy Géza.

— Van-e bátorságod e szerencsétlenül a törvény ítéletét végrehajtani?

— Mint magyar huszárnak, igen!...

— Lép ki; foháskodjál az ég urához, hogy bocsássa meg vétkét.

A császár e szavait ünnepélyes csend követte, s az ifju huszár remegve lépett a vérpadra. A nép remegett az ártatlanért, kinek szeméből olvasák büntelenségét. A császár pedig mosolygott, igen furcsa dolgokat várva; hogy kardja nincs, azt tudta, mert a csárdában előlegesen megnézte.

Az ifju huszár az ünnepélyes csendben égre emelte szemeit, s erőteljes hangon fölkiálta:

— Egek, mindenható egek Ura! — ha e bűnös megérdemli büntetését, bocsásd meg, ha megbocsáthatod vétkét, mint megbocsáttottál a megtérő latornak; ha pedig ártatlan s a törvény tévedt, legyek én az igazság, s ártatlanságaért tégy csodát; s ha így van, változtasd fává kardomat.

Ekkor kirántá kardját, a nép s a császár figyelve nézett rá, figyelve az ártatlan koldus is, s legnagyobb meglepetésre a kard — fa volt.

A huszár nem hagyta magát megzavarni, hanem fölkiáltott:

— A bűnös ártatlan! — s térdén kettétöré a kardot.

A meglepetés roppant nagy volt s a császár elmondá a történetket, mi eloszlatott minden kételyt; megjutalmazá a koldust s megbünteté némileg a huszárt, ki oly jól fölhalálta magát, de azért a rendet áthágta, mert jószívűségének lett áldozata. A csekély büntetés kiállása után Vayandy hadnagy lett, s a király meg tanulta ismerni a magyar huszár bátorságát, jószívűségét s humorát.

Közi:

Földváry István.

A fecskéhez.

Megjöttél, itt vagy már,
Édes, kedves fecske!
Ugy várt szívem, úgy várt
Megérkezésedre.

Fészked megvan, látod,
Nem vertem le, ott áll;
Csak hogy biz az üres
Volt, mig odavoltál.

Nézd, mint örül ő is,
Mint repes kis fészked!
Hogy te és hú párod
Bele költözétek.

És hogy fog örülni,
Ha majd kicsikéid
Meglesznek s csevegnek
Reggeltől estélig.

Hejh! beh nagyon féltem:
Meghalsz nagy útadon;
Nem haltál meg, ott van
A szalag nyakadon.

Nemzeti-szín szalag!
S rajtad milyen jól áll;
Rá a távolban is,
Tudom, büszke voltál.

Városey Mihály.

Üdvöz légy kikelet!

Fecske s gólya itt van,
Zeng a madár ajka;
Mosolyog a kék menny,
Vigan fénylik napja . . .
Üdvöz légy kikelet!

Zöld a mező, ezer
Virág nyílik benne;
Zsong-bong a méh, repked
Tarkabarka lepke . . .
Üdvöz légy kikelet!

Bokor és fa üde
Lombozatban gazdag;
Ragyog ezüst-arcza
A dalos pataknak . . .
Üdvöz légy kikelet!

Városey Mihály.

A tövisbokrok.

Egy mosolygó májusi este Sage ur Károly fiával egy völgy ölében üldögélve szemlélé a természet nagyszerűségét, midőn a bucsuzó nap egyszerre biborköpenyt látszék felöltöni. Mély merengésökből egy juhászbojtár vidám dala zavarta fel őket, ki bégető nyáját hazafelé hajtá. Az utat, melyen a nyáj haladt, két oldalról tövisbokrok környezék, s a mint a juhok az ágakhoz surlódtak, ezek egy keveset ki-kiszakgattak gyapjokból.

A még gyermek Károly ezt látva, haragra lobban ezen ártatlan tolvajok ellen.

— Nézd csak, atyám! — kiáltott fel, — ezek a csunya tövisek mennyire lopkodják a juhok gyapját, Isten miért is teremté e haszontalan növényeket? vagy az emberek miért engedik azokat tenyészni? Ha a szegény juhok még több ilyen uton mennek keresztül, bizonyára gyapjoknak még legutolsó maradványától is megfosztatnak. — De nem! holnap mihelyest pitymallik, mindjárt fölkelek és eljövök az én kertész-

késemmel, és egytől egyig kivágom őket. Édes atyám, te is eljössz és elhozod nagy vadászkésedet, s így az irtás még reggeli előtt be lesz fejezve.

Sage ur megígérte fiának, hogy holnap elkiséri.

Károly, — ki azon gondolatra, hogy a tövisbokrokat gyenge karjaival kiirtandja, magát már egész hősnek képzelé, — alig tudott elaludni, folytonosan a holnap győzelem gondjaival küzködván.

Másnap, mihelyt az ablak alatt levő fákon repdeső madársereg vidám éneke a reggel megérkezését jelenté, Károly kiugrott ágyából és atyját ment fölbreszteni.

Sage ur ugyan nem sokat törődött a tegnappal, de örülvén azon, hogy fiának megmutathatja a fölkelő nap elbájoló szépségét, szintén fölkel.

Felöltözködének tehát mindketten, vevék fegyvereiket és utra keltek.

Károly harcziás tekintettel sietett előre, míg atyja csak lassan követé. Közeledvén a tövisbokrokhoz, azokat minden oldalról madaraktól körülvéve látták, melyek csicseregve röpködének egyik ágról a másikra.

— Lassan! — mondá Sage ur fiának. — Egy perczre függeszszük fel romboló munkánkat, hogy ezen ártatlan teremtményeket ne háborítsuk. Menjünk addig a völgybe azon helyre, a hol tegnap este pihentünk, és vizsgáljuk, vajjon mit keresnek ezek a madarak olyan szorgosan?

A mint leültek és a tövisbokrok felé néztek, látják, hogy a madarak kis csőreikkel azon gyapju-hulladékokat szedegetik, melyeket tegnap az ágak kitéptek. Csakhamar ott termett egy egész csapat barázdabillegető, pinty, kenderike s fülemile, és gondosan felszedegették a prédát.

— Mit jelentsen ez? — kérdé Károly, nagy csodálkozással fordulva atyjához.

— Ez, fiam, azt mondja: a gondviselés nem feledkezik meg legkisebb teremtményeiről sem, és őket mindazon eszközökkel ellátja, melyek életök és fajuk fentartására szükségesek. Lásd, fiam, ezen állatkák a gyapjudarabkáknak megtalálták azt, a mi lakásuk berendezéséhez szükséges, hogy fiaikat benne ápolhassák. Ők ebből maguk és családjaik számára nyughelyet készítenek. Így tehát azon tövisek, melyekre tegnap te

oly könnyelműen megboszankodtál, bizonyos kapcsot képeznek a föld állatai és a lég madarai között. Ők a gazdától elkérik fölöslegét, és azt a szegényebbek szükségleteire fordítják. Tehát még most is neheztelsz rájuk?

— Oh ég! csak hogy ettől megmentetél! — kiáltott fel Károly.

— Most már látom, fiam, hogy észre tértél, — mondá az atya; — hadd virágozzanak ők tovább is békében, mintán ártatlan tolvajlásukat ily nemes czélra fordítják.

Francziából fordította :

Kovács Ödön.

A hú testvér.

Zokogás hallik egy házaeskában,
Oh mert ott nagy, nagy szomorúság van:
Az egyik halva, s a másik gyermek
Ájultan fekszik, gyenge teste dermedt.

Apja, anyja úgy jajgatnak érte:
„A halál ezt is tán már elérte...“
De im a gyermek szemét felnyitja,
S gyengéden kérdi: merre a bátyja?

S felel az anya, sirván bujában:
„Fön van ő, fön, a szép mennyországban!“
„Várjatok — szól a fiu — pár napig,
Hogy elkísérjem én is sírjaig.“

S pár nap multával szólal a beteg:
„Vár rám a bátyám, — hozzája megyek...“
S csendesen, lassan szemét lezárja,
— Bátyjával őt egy sír öle zárja.

Weisz Miklós.

Guise Henrik halála.

A világtörténetből. F. A.-tól.

(Vége.)

Guise Henrik, a liga feje, csak egy évvel idősebb a királynál, erélyes és szilárd akaratu férfit volt. Távol volt kortársainak kicsapongásaitól, és sokat tartott háza becsületére; csak azon főhibája volt, hogy uralkodási vágy honolt keblében. Ezzel el-lentében a király semmi önállósággal nem birt és anyja által korlátoztatott, ki ugy-szólván helyette uralkodott. Nem csoda te-

hát, hogy nem csak a katolikusok állottak Guise pártjára, hanem azok is, kik békét ohajtottak; s ezt csak az által vélték megnyerhetőnek, ha Guise ül a trónon, kit egyedül tartottak képesnek Franciaország jóllétének visszaállítására. A párisiak szintén a ligához csatlakoztak.

Párisban ekkor a tizenhatosak tanácsa uralkodott, melyhez tizenhat városrész választott követet; s ezek a királynak ellenségei, a hercegek pedig barátai voltak. A tizenhatosak tanácsa Párisba hívta a herceget, hogy a Valois-ház uralmának végét vessen. Guise nem adva semmit a király tilalmára, megjelent Párisban a nép nagy örömeire, és Medici Katalin mindjárt a királyhoz vezette. A király habozott, vajjon ne gyilkoltassa-e meg mindjárt orozva veszélyes ellenét, melyre testőrei közül egy ajánkozott; de tartott a nép boszujától, mely a herceget „uj Gedeonnak“, „uj Makabeusnak“ nevezte, s nagy tömegben követte.

A király kérdésére, hogy miért jelent meg tilalma ellenére Párisban, azt felelte, miszerint a rágalmak alól akarja alól akarja magát tisztázni.

Másnap nagy kísérettel jelent meg s egész elhatározottsággal követelte a királytól a protestánsok elleni háboru megindítását, d' Epernon és Lavalette kegyenczeknek, valamint minden gyanus egyénnek az udvartóli eltávolítását. A megrettent király mindent megígért; de midőn látta, hogy Guise a népet fölfegyverzi, fölszólitotta a nemeseket, és 4000 svájci zsoldost parancsolt Párisba. Erre a nép föllázadt s fölszakgatva az utcza kövezetét, torlaszokat készített (a torlaszok napja). A királyi csapatok mindenünnen elzárva, százankint kaszaboltattak le és sehol menekülést nem találtak, úgy hogy a király kénytelen volt a herceget közbenjáróul fölkérni, hogy az öldöklésnek és lázadásnak végét vessen. De Guise nem vállalta el. Midőn az egyezkedésre érkezettnek látta az időt és Medici Katalin, mint fiának szószólója hozzá jött, csak egy lovagostorral kezében hagyta el palotáját; a nép, látása által még jobban fölvillanyozva, zajos örömkialtásokkal nyitotta föl a torlaszokat. Ezután egész a szorongatott svájciak állomásaig lovagolt, ki-

ket a nép boszujától megmentvén, sértő megvetéssel küldte vissza a királyhoz.

Ezalatt a nép folytonosan kiabálta: „Éljen Guise! Le a királylyal és kegyenceivel! Éljen a liga!”

Medici Katalin a torlaszokon keresztül a bátor pártvezérhez vitette magát, hogy vele alkudozzék. Guise kívánta, miszerint a Bourbonok a tróntól megfosztassanak, ő pedig birodalmi főhelytartóvá neveztesse ki, továbbá több biztossági helyet és pénzt adjon a király a protestánsok elleni háború folytatására. Medici Katalin sokáig húzta az egyezkedés fonálát és Guise csak későbbben tudta meg, hogy a király megmenekült. „Asszonyom, — kiáltott föl megijedve, — el vagyok árulva. Mig fölséged huzta-halasztotta az ügyet, addig a király megmenekült, hogy engem haddal támadjon meg.”

A király csakugyan anyja intézkedése folytán menekült meg és minden megállapodás nélkül egész Chartres-ig futott, seregét és udvarát bevárando. Guise belátta, miszerint neki a királylyal élethalál-harczott kell vívnia.

Francoziaországban most már két királylétezett, egyik az országé, másik Párisé. III. Henrik föltette magában a lázadókat az utolsóig kiirtani, miért is ravaszsághoz folyamodott. Bourbon Henriket megfosztotta trónjogától és a herezeget korlátlan helytartóvá nevezte, átadván neki több biztossági helyet.

Mindez azonban csak szemfényvesztés volt. Mig a Guisek ujjongtak s czéljokat már elérni látták, a király egy tervet készített, melynek kivitelére Blois-ban általános gyűlést hirdetett. A herezeg és testvére, a bibornok, minden gyanu nélkül jelentek meg Blois-ban, mert biztak a követeiben, kik nagyobb részint a liga pártolói voltak.

A gyűlés megnyitása a legszebb reményekkel kecsgettette a Guiseket; a trónbeszéd alatt mindenkinek tekintete a herezegen csüggött, mintha ő lett volna a tulajdonképi király. Szándékát, a királyt lemondásra bírni s helyette magát királylyá választatni, nem is igyekezett eltitkolni. Hízelt büszkeségének, hogy pártfelei, biztos győzelmök érzetében őt Pipinhez

hasonlították, mig a királyt tehetetlennek, renyhének nevezték. Nővére, a szenvedélyes Montpensier hercegné, a király heves gyűlölöje, övében egy arany ollót hordott és fenhangon dicsekedett, miszerint ezzel fogja az új Chilperiknek a tonsurát föladni.

Mindezen kérdések és fenyegetések a királyt elhatározó lépésre birták. Mig azon gondolkozott, mikép végeztesse ki orozva a herezeget, addig vele együtt az áldozáshoz járult és esküvel ígerte a multnak feladását, jövőre pedig testvéri barátságot. III. Henrik testőrei között keresett gyilkost s kiválasztotta ezek vezetőjét, a bátor Crilont; de ez vonakodott elfogadni a király ajánlatát, hanem inkább később volt a herezeggel élet-halálra párbajt vívni.

A király első kísérlete meghiusulta után sem hagyott föl szándékával, hanem másokat keresett, és talált is. Már az időt és helyet is kijelölte, midőn a herezeg párt-hivei megtudták a gonosz szándékot, és a herezeget intették; de ez nem akarta elhinni, hogy ellene ilyesmit merészellenek tenni. Guise egy napon asztalkendője alatt egy papirt talált, melyre az egész terv le volt írva; ő könnyelműleg ezt írta rá: „Nem merészli azt tenni,” és az asztal alá vetette.

A következő napon, 1588. decz. 23-án egy tanácskozáson akart megjelenni. Az uton egy irást kapott, melyben intve volt a tanácskozásban részt nem venni. „Ez már a kilenczedik intés,” szólt hitetlen mosolylyal, és tovább folytatta utját.

A tanácsterem előcsarnokában egy kevés ideig várakozni, és fegyverét átadni kellett. Nehány pillanat mulva a királyhoz hívták. Keresztülmenve a tanácstermen, üdvözölte a jelenlévő nemeseket, s be akart egyik osztályba lépni, hol a királyt lenni gyanította. Azon pillanatban, midőn az ajtó függönyét fölemelte, megragadta karját Monthéri, egyik gyilkosa, és törét mellébe ütötte eszavakkal: „Halj meg, áruló!” Erre a többiek is rárohantak, törökkel és kardokkal. A herezeg barátjait hívta segítségül, s elkerülni igyekezett a dőzéseket. Ámbár köpenyébe beburkolva erősen tartották, mégis a szoba másik végén levő királyi ágyhoz huzcolta gyilkosait, hol kiterjesztett karokkal lerogyott és meghalt.

Guise bibornok a lyoni érsekkel éppen a tanácsban ült, midőn testvére segélykiáltásait meghallotta. „Hah!” — kiáltott föl, — testvéremet meg akarják gyilkolni!“ Ekkor fölugrott, de Aumont tábornagy visszanyomta székére, és kardját megragadva így szólt: „Meg ne mozduljon helyéről! A királynak lesz önnel végezni valója.“ Ezután az érsekkel együtt fogságra vetették.

A király a gyilkosság elkövetése után bement a terembe, hogy a herceg haláláról meggyőződjék. „Hah, mily nagy! — szólt, miután néhány pillanatig szemlélte a holttestet; — halálában nagyobbak látszik, mint volt életében.“

A Guisek minden barátjai és párthivei, kiket csak kézre kerithettek, fogságra vetettek. Másnap négy testőr lépett a bibornok börtönébe, s tudtára adták jövetelök célját. A bibornok térdre esve befödte fejét és így szólt: „Teljesítsétek kötelességeket!“ — mire azok leszurták.

III. Henrik anyjának, ki ekkor fekvő beteg volt, ily szavakkal adta tudtára Guise herceg meggyilkoltatását: „Asszonyom, én ismét Franciaország királya vagyok, mert a párisi királyt kivégeztettem!“ — Nehány nap múlva ezen ravasz asszony is meghalt, ki célja elérésére nem kimélt semmi eszközt és uralomvágya által annyi vizsályt okozott, melyek Franciaország jóllétét tetemesen megingatták.

A Guisek hatalma meg volt ugyan törve, de fönn volt még messze elágazó pártja. A nép átkot szórt a gyáva gyilkosokra, s veszedelmes mozgalmakat idézett elő; az erre következett véres erőszaknak, valamint győzelmének nem sokáig örülhetett a király, mert Páris ostroma előtti estén Clement Jakob, egy dominikánus rendű szerzetes meggyilkolta 1589. ápr. 1-én.

Ezután Franciaország trónjára Navarrai Henrik ült, ki mint IV. e néven tisztességes, helyet foglal el a történetben, s Franciaország nagyságának alapját letette.

Alpesi kristálybarlangok.

(Képpel.)

Ha az Alpok magaslatairól Olaszország felé aláereszkedünk, alig néhány mértföldnyi utvonalon — mintha csak a földnek

valamennyi övén hatoltunk volna keresztül az Észak örökös jegétől kezdve a Délnek örök tavaszban mosolygó virányaig. Közvetlenül a jégmezők széle alatt kezdődnek a zöld alpesi legelők fűszeres füveikkel. A kiszökellő hegyfokokat gyöngye mohák s viruló havasi rózsák borítják. Távolabb lefelé pompás eleven zöld erdőségek, lombkoronájú facsoportozatok és a tülevelű fenyvesek roppant rengetegei. A délibb völgyekben oly virányokon járhatunk, melyeken a borág, a gesztenye- és olajfaberkék s a legnemesebb gyümölcsfajok is szépen tenyésznek.

E bűbajos világ kifogyhatlan tápot nyújt a vizsgálódásra, elmélkedésre. Olasz-, Német-, Angol-, Franciaországban és Ausztriában társulatok alakultak az Alpok minden tekintetben érdekes vidékének tanulmányozására és ismertetésére. S ha csak úgy találomra kapunk is ki egyes részeket vagy mozzanatokat az Alpok lakóinak életéből, állat-, növény- vagy ásványvilágából, már azok is elég érdekesek arra, hogy bővebben foglalkozzunk velök.

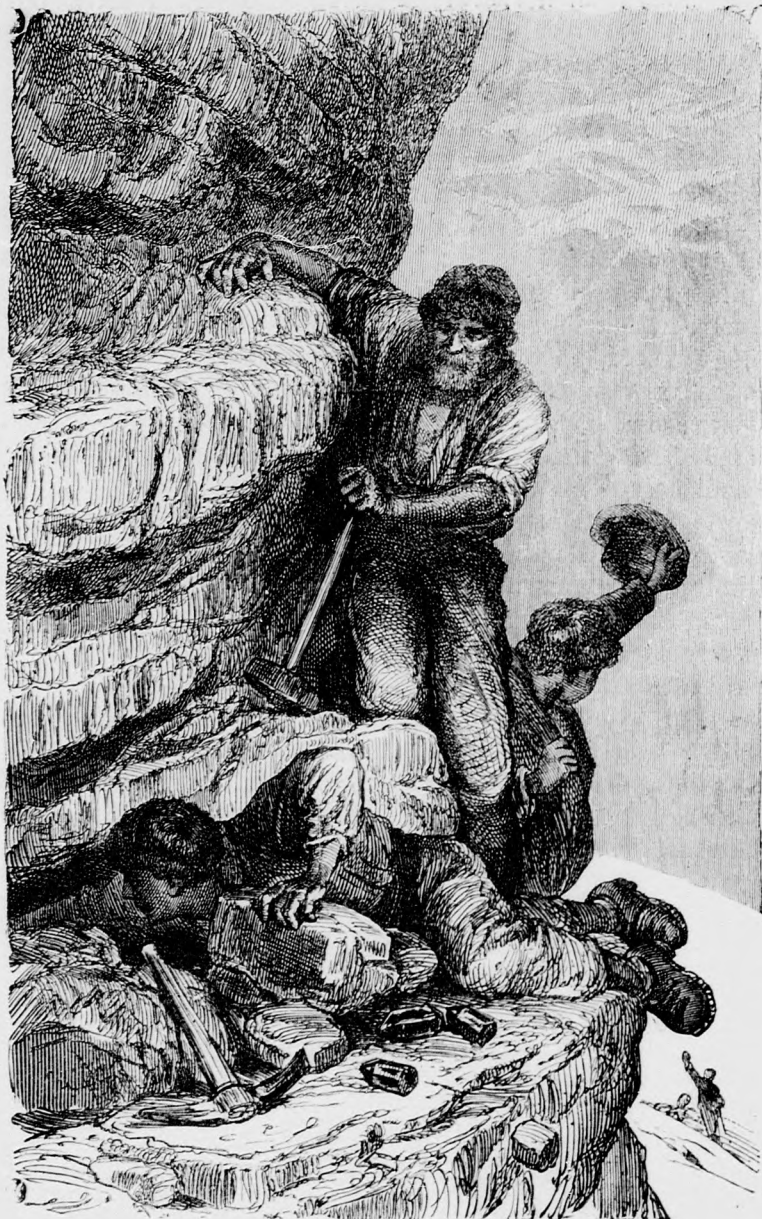
Álljon itt ezuttal a kristálybarlangok leírása Tschudi után, ki az Alpok világát számos éven át tanulmányozván, tapasztalatait egy érdekes könyvben írta le.

A kristálybarlangokról ezt írja Tschudi: Mindenekelőtt a Zinkenstock kristálybarlangjai vergődtek nagy hirre, a Lauteraar jégmező (Glätscher) közelében, s már Haller, az Alpok költője is megénekelte azokat. A Zinkenstockon 1718-ban egy három láb vastag kovagrétegben nyílást törtek, melyben azelőtt is födöztek fel néhány kristálydarabot. Az új barlang alacsony s csak 20 ölnyi hosszú volt; egy patak folyt rajta keresztül, s az eddigelé ismert legnagyobb kristálybányát foglalja magában. A leghatalmasabb példány többet nyomott 8 mázsánál; találtak még néhány ötmázsást és igen sok olyant, melyek egy mázsánál nehezebbek voltak. Az összes készletet 1000 mázsánál és 30,000 tallérnál jóval többre lehetett becsülni.

A Rhone forrásai és felső futása körül emelkedő hegyek már a középkorban híresek voltak színes (fekete, sötétbarna, sárgás és vöröses) kristályaikról, melyek közül a

ritkább sötéteket hajdan Morione-nak nevezték; mostani nevök füsttopáz vagy füstkovag. Ma szintén innen kerülnek ki nem csak a legtöbb, hanem egyszersmind a leghatalmasabb kristályok is.

tek. A mi századunkban a legnagyobb kristálylelet 1868-ban a Furka nevű szorosut közelében fordult elő. Nehány ugynevezett „Strahler“, azaz: kristálykereső a Galenstocknál egy kovagréteget fődözött fel, mely

Egy kristálybarlang kinyitása.

1757-ben a vallisi Viesch-völgyben s később a Hagdornbergen (Galagonyahegy) Natersen felül — szintén Vallisban — oly kristálybarlangokra akadtak, melyekből 5, 6, 8, 14 mázsás példányok is kerültek elő, tehát a legnagyobbak, melyeket addig ismer-

a jégmezőből magasan kiemelkedett, s valami 100 lábnyira föltte néhány homályosabb helyet mutatott, melyeket a szakértő éles szeme apró barlangnyílásokul ismert föl.

Egy szerfölött veszélyes sziklapárká-

nyon sikerült a bányászoknak e nyílásokig felkuszni. Nem csalódtak; némi fáradsággal jókora kristálydarabokat sikerült kikaparásznio, melyek között néhány 15 fontos is volt. Az eredmény arra bátorította őket, hogy egy szomszédos és csak egy lábnyi nagyságu nyílást vésővel kiszélesítsenek; de az éj beállott.

A merész kristálykeresők nem akarták elhagyni helyöket, s roszul öltözködve és minden élelmi szer nélkül, szélben és jéghideg esőben ott maradtak, egymáshoz szorulva keskeny sziklapárkányukon, minden perczen kitéve annak, hogy a jégmezőre alázuhannak.

Végre sikerült másnap meglehetősen nagy barlangot nyitniok, melybe azonnal be is másztak, s itt aztán pompás kristálydarabokat találtak, — köztük néhány mocsoktalan tisztaságu és alaku s akkora kabinetdarabot is, a mekkora még addig soha sem fordult elő.

A lelet hire izgalomba hozá a környéket, s lázas sietséggel rohantak a kincs hazaszállítására. Valami 300 mázsa füstkovag volt ott, melyek közt 50 darab 1—2 mázsa, mintegy 20 darab 2 mázsanál nehezebb, két darab pedig több mint 3 mázsa súlyu vala. A svájci muzeumok siettek a legszebb példányokat megszerezni.

Öt hét léghajón.

Regényes utazás Afrikában.

(Képekkel.)

Verne Gyula után.

(Vége.)

A hegyek már látszottak is a láthatáron, s nemsokára ijesztőleg közeledtek, mert az erős szél gyorsan hajtotta a léghajót. Hogy újabb emelkedést adhassanak neki, a vízkészletet is kiöntötték, csak egy napra valót hagyván meg belőle. A magas sziklaormok már közvetlen közelökben emelkedtek, úgy hogy a léghajó néhány perc mulva fennakad, ha emelkednie nem sikerül. Kidobták a már üres vitzartókat, az élelmi szereket, a ruhaneműeket; a Viktória felső része már meghaladta a sziklacsúcs magasságát, de a naszád, melyben ültek, még nem érte el a kellő magasságot s azon a ponton volt, hogy a szirtekbe

ütődjék s magát és a benne levőket összezuzza.

— Kennedy barátom, — kiáltá Sámuel, — dobd ki a fegyvereket.

— Várjon, Dick ur, — sugá Joé, s Kennedy visszafordulva látta, a mint mászik ki a naszádból s eltűnik.

— Szerencsétlen, mit akarsz megint?

A léggömb a sziklacsúcs fölé emelkedett. De hová lett Joé? Fergusson és Kennedy kihajoltak a csolnaktól, de semmit sem láttak. A csolnak azonban, mintha viszatartanak, csak lassan emelkedett.

— Átmegyünk, át! Túl is vagyunk már! — kiáltá egyszerre egy vidám hang a csolnak alól. A merész fiu ugyanis kiugrott a csolnaktól, hogy azt így megkönnyebbitse, de kezével annak aljába fogózott s gyors lábakkal futott a tetőig, melyen tul a szikla meredeken mélyedt le. Ott a lecsüngő kötelekbe erősen megkapaszkodott, s gazdája által segítve, mint a macska bemászott ismét a csolnakba.

Most már nem volt semmi baj; a Viktória szép esendesen aláereszkedett az inenső hegyoldalón.

Az est azonban gyorsan közelgett; egy erdő felett tehát kivetették a horgonyt, s ez egy magas fában csakhamar megfogózott. Mielőtt nyugalomra hajtották volna fejüket, hozzáláttak a fűtő-katlan, a léggömbbe bevezető kémények szétszedéséhez és kidobásához, hogy e csaknem kilencz mázsa súlytól való megszabadítás után a léggömb másnap ujult erővel kezdhesse meg és fejezhesse be a még hátralevő utat, miután már közel kell lenniök a Senegal partjához.

Éjfél lett, mire e nehéz munkával elkészültek, aztán ettek valami maradékot. Mindhármukat előfogta az álmoság, de azért az elővigyázatot inkább, mint valaha meg kellett tartani. Először Fergusson virrasztott két óra hosszat, azután felkölté Kennedyt s maga Joé mellé heveredett, ki mélyen aludt. Hanem Kennedyt alig egy órai virrasztás után elnyomta az álom, bármint igyekezett is azt legyőzni . . . Egyszerre pokoli lárma hallatszék. Kennedy talpra ugrott. A fák lángban álltak körülötte.

— Tűz! tűz! — kiáltá, s felébreszté társait, kik megriadva keltek föl s lángten-

gert láttak maguk körül, melyben a fák re-
cesgve, sziporkázva lobogtak.

— Ah! a vadak! — kiáltá Sámuel. —
Ezek a vérengző talibák; meneküljünk!
Gyorsan el kell oldani a kötelet.

Joé teljesíté a parancsot, s egy perc
mulva a Viktória a magasba szökött, míg
az erdőből előrohanó talibák pokoli ordi-
tással kísérték a kezeik közül kisiklott ál-
dozatot. Hajnali négy óra volt.

— Ha előre nem
gondoskodtunk vol-
na a Viktória meg-
könnyebbitéséről,
— mondá Fergus-
son, mikor az első
veszélyen túl vol-
tak, — most veszve
volnánk. De azért
ne hagyjuk magun-
kat e pillanatnyi si-
ker által elvakit-
tatni.

— Mitől félsz?
— Nézd!

Az erdő sűrűje
háttuk megett ma-
radt, s láthatták,
hogy mintegy har-
mincz főnyi lovas
csapat üldözi őket.

A szél gyöngé-
 volt s a léggömb
oly lassan haladt,
hogy a lovasok min-
denütt nyomukban
lehettek. Csakha-
mar észrevették,
hogy a Viktória las-
san bár, de érezhe-
tőleg hanyatlik le-
felé. A léghatlan mázától majd egészen
megfosztott tafota likacsai nem birtak el-
lentállni a könnyű feszítésének, s az szaba-
don elillanhatott azokon át.

— Ők azok! — mondá Fergusson. — E
vérszomjas rablók, úgy látszik, nem akar-
ják kisiklani engedni egyszer czélba vett
prédájokat. Isten őrizzen, hogy a vizen in-
nen essünk le, akkor vesztünk bizonyos.

— Talán nem esünk le; készen tartom
fegyveremet. Jó, hogy ki nem dobtam.

— Még arra is kerülhet a sor! — jegyzé
meg Sámuel szomoruan.

A Viktória csakugyan mind alább-
alább járt. A talibák folyvást nyomában
voltak s szemek kárörömtől és vérszomj-
tól villogtak, a mint látták, hogy egyre kö-
zelebb s közelebb érhetik prédájokat.

Tizenegy óra, bár utasaink alig haladtak
még 4 mérföldnyire s a folyótól majdnem
ennyire voltak még, oly közel jártak
már a földhöz, hogy
a puskagolyó is be-
járhatta a csekély
magasságot.

Rendre-rendre
kidobtak mindent,
a mi még a csolnak-
ban volt, az utolsó
napi eleséget s a
lőszereket is. Az ül-
dőzők eresztett kan-
tárral, gyorsabb
nyargalásra vették
a dolgot, már újra
sarkukban voltak,
és Sámuel szomo-
ruan nézett körül,
van-e még valami
ledobni való. Nem
volt.

— Rikhárd, —
mondá fojtott han-
gon, — fegyvereidre
került a sor; dobd
ki!

— Nem addig,
míg utolsó lövése-
met ki nem lövöm
e haramiákra!

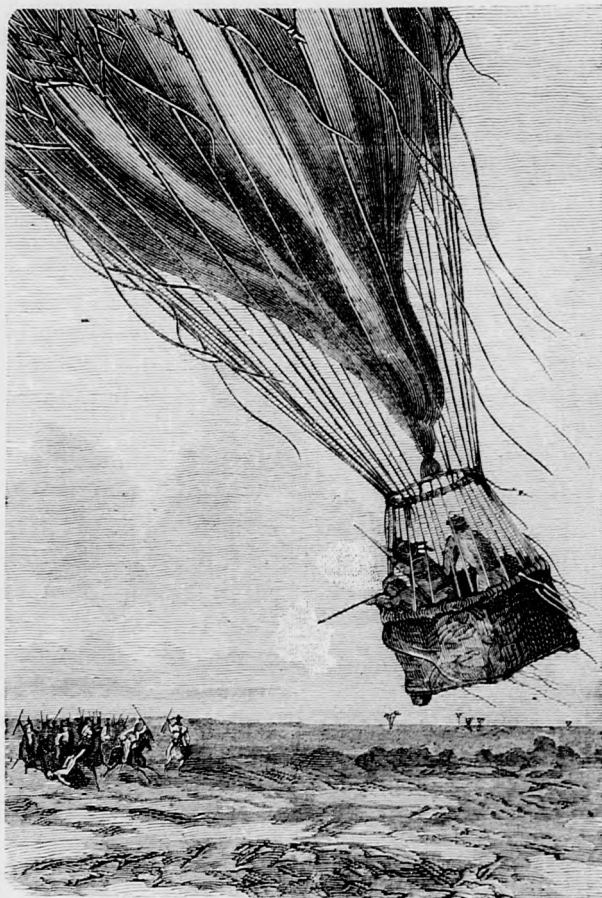
Négyet lött egy-
más után, s az ül-

dözők közül négy a fűbe harapott. Mindjárt
utána kirepült a két puska, s a Viktória a
csekély könnyebbülést is megérezve, mintha
végerőlködést tenne, még egyszer fölemel-
kedett.

De ez sem tartott soká. Ismét alászá-
lott, inkább, mint valaha, s a csolnak már
majdnem a földet horzsolta.

— El vagyunk veszve! — mormolá
Kennedy!

— Még nem! — felelt Sámuel. — Még

Üldöztetés a talibák által.

van 150 font terhünk, a mit nélkülözhetünk.

— Mi az? — kérde Kennedy.

— Mi? hát a csolnak. A folyó alig van félmérföldnyire, addig a kötelekben is megkapaszkodhatunk. Gyorsan gyorsan!

A csolnak köteleit eloldozni csak néhány pillanat műve volt. A csolnak a földön maradt, s a három vakmerő erősen a kötelekbe csimpeszkedve, úgy függött rajtuk, míg a Viktória egyszerre ötszáz láb magasságba szökött fel.

A folyam egész közelben harsogott már, szokatlan erősen. A magasból egyszerre ráláthattak, — alig félmérföldnyire volt tőlök. Roppant zuhatagban, éles sziklaesők közt zuhogott le a mélységbe.

— A guinai zuhatag! — kiáltott fel Sámuel.
— Egy negyedóra múlva ott leszünk.

De a Viktória ezt a negyedórát sem bírta már kint tartani. Ismét hanyatlott, s megint előbbi állásába jutott vissza. Szerencsére a szél valamivel erősebb lett, s az üldözők jókora távolságban elmaradtak.

De mi haszna! Látnivaló volt, hogy mégis csak vizen innen fognak leesni; sem hid, sem hajó nem állt rendelkezésre, mely a fegyverteleneket átszállithatta volna, mielőtt vad üldözőik beérik.

— A Viktória lebukott, s ők egy sivár, köves part közelében álltak, alig husz lépésnyire a folyam zuhatagától.

— El vagyunk veszve! — szólt Rikárd.

— Most már csakugyan el! — felelt Sámuel elhalványodva, talán először életében; a csüggedés rajta is erőt vett.

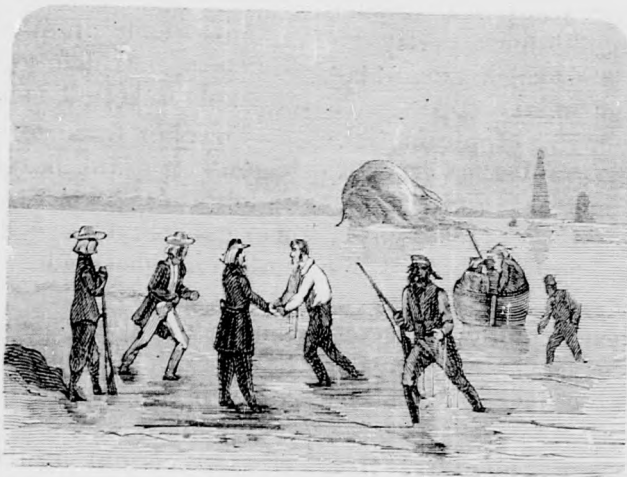
— Uzással talán megmenthetjük magunkat, — mondá Joé.

— Másutt talán, de itt a zuhatag elsodor! — felelé Sámuel. — De azért tegyük meg az utolsó kísérletet; inkább a vízbe

veszni, mint ez emberarczu vadállatok kezébe jutni! — s azzal gyorsan vonta társait a folyam felé.

A víz közelében magas és sűrű bozót borítá a talajt. Egyszerre levágott s halomba rakott száraz fűvet találtak. Fergusson új eszmétől megkapva felkiáltott:

— Gyorsan! az Isten meg akar menteni; ha még néhány percznyi időnk van, meg vagyunk mentve! — s azzal a száraz szénából jókora csomót felnyalálólva, intett társainak, hogy kövessék példáját, s elkezdett szaladni vissza az elhagyott léggömb felé. Mire amazok, egy-egy nyalábbal utóérték, ő már tüzet is gerjesztett, s a száraz széna egyszerre lobbot vetve, vigan kezdett égni.

A légi utasok megérkezése.

A léghajók első, kezdetleges emelkedési elve — a melegség által megritkított levegő volt. Néhány percz múlva a megpetyhüdt Viktória ismét felfujva, csaknem előbbi domborúságában, vigan lengedezett, két kötél által egy fatörzshöz kötve, fölemelkedésre készen, mihelyt eloldják.

Ideje is volt, mert a lovasok ismét kibukkantak a vizesés alsó részénél, s nagy hujjogatra kezdtek megmászni a csekély magaslatot, melyen Fergusson és társai éppen végezték indulási készülleteiket.

— El a köteleket! — vezénylé Sámuel, s a Viktória még egyszer a magasba emelkedett, s csendes szellőtől hajtva, a zuhatag fölött kezdte átsuhanni. Maguk ismét a lecsüngő kötelekbe kapaszkodva függtek a víz torka felett, mely harsogva rohant alattuk zuhatagának meredekére.

Az üldözők, felérve a magaslatra, leirhatatlan düh ordításaival néztek ezuttal végkép elszalasztott áldozataik után, s puskalövésekkel üdvözölték. Egy golyó Joé vállát surolta, de a bátor fiu föl sem

vette, csakhogy már tul lehetett kezök ügyén!

Tíz perez mulva, mialatt egy szót sem szóltak, a rettenthetlen utasok lassankint ereszkedni kezdettek alá, a folyam tulsó partja felé.

A parton pedig egy kis csoport férfi, francia egyenruhákban, bámulva és várakozásteljesen nézett feléjük. Látták, a mint egy léghajó a tulsó félen egyszerre fölemelkedett, csolnak nélkül, három ember függve rajta, a kötelekbe csimpeszkedve. Főnökük, egy sorhajóhadnagy, ki nemrég érkezett Európából, az ujságokból olvasott Fergusson vállalatáról, s könnyen eltalálta, hogy nem más, mint e merész angol az, ki ott léghajójával, vagy annak romjaival közeledik.

Látván, hogy e perczről-perczre alább hanyatló léggömb már alig fog a partig érhetni, — a mi azonban a víznek azon oldalon nagy sekélyessége miatt éppen nem fenyegetett veszélylyel, — a francia tiszték a térdig érő vízben gázolva, az érkezők elé — elfogadásukra siettek. Egy csolnakot pedig néhány ügyes evező-legénnyel a folyóra bocsátottak, hogy a Viktóriát leestéig kísérje.

Éppen jókor érkeztek, hogy a végkép összezsugorodott s a vízbe alápottyanó Viktóriáról a merész utasokat karjaikba fogadják.

Fergusson és társai a csolnakba lépve, gyorsan eveztek a sekély vízben reájok váró tiszték felé, s maguk is a vízbe lépve, ott történt a találkozás és kölcsönös bemutatás.

— Dr. Fergusson? — kérde a sorhajóhadnagy.

— Én vagyok, — mondá Sámuel, — két társammal.

A francziák örömmel vívék magukkal az annyi kaland és veszély után épen megérkezett utasokat, míg a vízbe hullt léggömböt az ár ragadta magával.

— Szegény Viktória! — sohajtott Joé utána.

Kevés mondanivalónk van még.

Három napi mulatás után Senegalban, Fergusson tudor és két társa a médinai pos-

takocsira ültek s e városba, mely a Senegal mentén pár órányival lejjebb fekszik, megérkeztek. Itt egy kis gőzös éppen indulóban St.-Louisba, vette fel őket s vitte a tengerig.

St.-Louisban néhány napig kelle időzniök, hogy Angliába menő hajóra szállhasanak. S ezzel átadjuk őket a tengeri ut viszontagságainak.

De mi a tengeri hajózás veszedelme oly embereknek, a kik léghajón utazták át egész Afrikát?!

Az első nap a tápintézetben.

— Elbeszélés. —

Irta: Mad. Guizot.

Fordítá: Máriássy Gyula.

Ujlesztendő utáni reggel volt. A kedves ünnepély már lefolyt, és Henriknek most az iskolába kellett mennie.

Tizenkét éves volt már, és még nem hagyá el a szülői házat; neveltetését előbb szülőitől és rokonaitól kapta, ezek pedig nem győzték eléggé dicsérni a fiu kitünő emlékező tehetségét.

De Henrik derék fiu is volt ám, jól tanult és olyan példásan viselte magát, hogy szülőinek, kiknek a fiu szemfényét képezte, örömet szerzett.

Különös szeretettel kedvelé Pál öcsését, ki viszont úgy tisztelé báltjyát, mint valami felsőbb lényt.

Henrik szülőitől könyes szemekkel vett bucsut, megcsókolá őket, öreganyját és kedves Pál öcsését, azután még egyszer visszafordulva üdvözlé kedveseit; de a koci már utnak eredt és ő nem is kérdezheté meg szülőitől, mikor keresik fel, de arra a gondolatra, hogy majd milyen pompásan fog ő mulatni iskolatársaival, feldobogott szive.

Végre Henrik bácsijával, ki elkíséré őt, megérkezék a tápintézetbe, hol a bácsi legott bemutatta őt az intézet igazgatójának.

Éppen ekkor volt a mulatozás órája, és az igazgató uj vendégét bácsijával azon kertbe vezeté, hol a fiuk vigan ugrándoza játszottak.

Bácsija ezután elhagyá Henriket, kit

homlokon csókolván, e szavakkal bucsuzott el tőle:

— Isten veled, fiatal barátom! Mulass hát te is jól.

Henrik egy kissé szomorkodni látszék, de ez nem tartott soká, mert midőn a vidám fiuk csoportjára tekintte, örömmre buzult szive.

Ötvennél több fiu a legvidámabban játszadozék a szép kertben; képviselve volt ott a játék majdnem minden neme. Pergett a dob, harsogott a trombita, repült a lapda, szóval Henrik most azon kezdett bánkódni, hogy hát miért nem hozta el ő is ujévi ajándékát, melyet olyan fürgén mutogatott egymásnak a fiusereg.

Miként mulasson ő mostan? Egyet sem ismert uj tanuló-társai közül, és bizony azok se törődtek most valami nagyon sokat vele.

Ő tehát félrevonulva nézte a játszókat, és szive majd örült, majd bánkódék, hogy részt nem vehetett a mulatozásban.

Midőn ki akarta huzni zsebkendőjét, hogy letörülje könyeit, hat achát golyó gurult ki zsebéből, melyeket esetleg még otthon tett zsebébe.

Már miként kezdhetne ő ilyen szegényes játékkal, azokkal a fiukkal.

Ezután a fiu magánosan kezdett játszani golyóival. De most az egyik kiugrott kezei közül és éppen a játszó gyermekek közé gurult.

— Kié ez a golyó? — kérdé az egyik fiu, ki fölemelé a golyót.

— Az enyém! — válaszolá félénken Henrik, ki golyójáért jött.

Most mindenki reá nézett, mert mind- eddig nem vették őt észre.

— Csak ez az egy golyód van? — kérdé ugyanazon fiu.

— Még öt más golyóm is van! — válaszolá Henrik, és kinyitá kezét, hogy megmutassa a többi golyókat is.

— Eduárd! Eduárd! — kiáltá most a fiu, mialatt a golyókat egy másik fiunak is megmutatta, — ha achátgolyókat akarsz látni, ugy siess, itt van egy fiu, kinek hat achátgolyója van. Mi a neved?

— Henrik.

— Henrik a neve annak a fiunak. Siess csak, majd játszunk vele egy kissé.

Eduárd futva futott oda.

Henrik nagyon örült, hogy hát most van ám már több társa is és hogy nem kell többé magánosan játszania.

Mindegyik tehát két golyót vett, és elkezdtek játszani. Habár nemsokára meg is szünt a játék, de a barátság már meg volt kötve.

Henrik talált már két társat és ezek most játékaikhoz vezették, hogy megmutassák azt az uj tanulónak.

Negyedóra mulva már tekézt, lapdázott, sőt már egy dobot is beszakitott, és valamennyi növendékkel ismeretséget kötött.

Midőn a tanoda csengetyüje megszólallott, ő még mindig a golyóját kereste, és ha bármelyik befelé siető társát meg is kérdezte, hogy látta-e a golyót, az tagadólag válaszolt. Így egyszerre csak a csengetyü szavára a fiuk mind a tanodába mentek.

Henrik azonban már otthon is hozzá volt szokva, hogy midőn anyja azt mondá: most tanulj fiam, akkor Henrik azt válaszolá: édes anyácskám, nem találok a könyvemet.

Igy most is csak kereste a golyóját, de miután nem találta, az iskolába ment.

Mily nagy volt azonban meglepetése, midőn látta, hogy az előadás már megkezdődött, a mondoló tanár után pedig a tanulók már öt sort irtak a papírra.

— Mit miveljek most? — kérdé Henrik.

— Már elmulasztám a kezdetet.

— Miért nem jött a többiekkel? — mondá a tanár.

— Egy golyót kerestem, melyet elvesztettem.

— Ezt máskor is megtehetted volna, mert mi nem szoktunk senkire sem várakozni.

— De a mit nem hallottam, azt csak nem irhatom le.

— Tegyen ugy, a mint tetszik.

Henrik szomoruan helyére ment és öt percig tartott, mig írószereit kirakta.

És mig írni kezdett, azalatt már kész volt a deákok gyakorlatából a harmadrész.

Miután elkészültek a gyakorlatok, a tanulók átadták a tanárnak, hogy kijavítsa.

Henrik szépen irt ugyan, de a tanár mondolása után néhány szót nem értett, s minthogy kérdezősködni nem volt szabad, hát ő azt az egy pár érthetetlen szót szépen kihagyta.

Ennek fölfedezése ismét új megjegyzésre adott alkalmat.

— Hisz ön kihagyott néhány szót, — mondá a tanár.

— Nem tudtam, hogy miként kell kiírnom! — válaszolá Henrik.

— Hahaha! — kaczagott Eduárd, — tehát te csak azt írod le, a mit értesz? tehát nem szoktál hibákat ejteni?

— Kissé gondolkozni kellett volna, — mondá a tanár, — úgy meglehet, hogy rájön a hibára.

— Erre nem volt elegendő időm.

— Hát volt-e a többieknek több idejük?

Henrik hallgatott, mert nem akarta bevallani, hogy a többiek többet tudnak, mint ő.

Henrik az utolsó volt az osztályban.

Az elsők csakugyan ki is tüntettek, még pedig azért, hogy a kályha közelében kaptak helyet, és ott jól esett a kemény tél idején melegedni.

A szegény Henrik úgy fázott ott hátul.

Henrik, ki már hozzá volt szokva a meleghez, ezt nagyon zokon vette és didergésében nem is figyelt.

Midőn a tanár fölhevta, hogy fordítsa le ezt vagy azt a mondatot és elemezze, Henrik sokszor letevé a könyvet és markába lehelt, azután percenkint kimondott egy-két szót.

Végre egészen elveszté kedvét és elhallgatott.

— Mi baja van? — kérdé a tanító.

— Fázom! — válaszolá Henrik majdnem sirva fakadva.

— És a hidegség miatt elfeledi a latint? Jól van. Hát fordítsa le más ezt a mondatot. A kit most felhivok, az még messzebb ül a kályhától, és majd meglátjuk, hogy a hidegség miatt nem oly gyámoltalan, mint ön.

A felhívott tanuló mosolyogva kelt fel és szépen, folyékonyan fordított és elemzett. Erre jutalmul azt nyéré, hogy közelebb jöhetett a kályhához.

Henrik most még jobban kezdett fázni, mert a megalázás is borzongatta a hátát.

Óra után a tanulók negyedórai szünidőt nyertek és a folyosón sétálhattak. Henrik vissza akart maradni, hogy megmelegedjék a kályhánál, de Eduárd megfogta karját és így szólt:

— Jer te is velünk.

Henrik most belátta, hogy a futkosással és a hóval dobálással csakhamar kimelegedhetik, tehát szívesen beleegyezett.

Ekkor megszólalt a harang jeladásul.

A tanoncoknak rajzolniuk kelle menni.

Henrik hazulról magával hozott két rajzolt fejet, és azt megmutatá tanárának. A tanár tehát ehhez mérve a minta nehézségét, ilyenformát adott neki, és megkezdődött a rajzóra.

Körülbelül harmincz tanuló vett részt a rajzolásban.

A tanár föl s alá járt a deákok között, mindenütt magyarázva, hogy miképen lehet a hibát kijavítani, azután tovább ment.

Henrik már hozzá volt szokva, hogy minduntalan megkérdezze a tanárját, vajjon jó-e ezen vonás; végre a tanár türelmetlenül így szólt:

— Készítse el maga.

Henrik pedig a maga erejéből nem tudott magán segíteni. A többiek már készen voltak a vázlattal, és ő még mindig a kezdettel bibelődött.

Az ő vázlata is végre elkészülvén, abban több feltűnő hiba volt. Otthon megmondták volna a hibákat, de itt nem figyelmezteté rá senki.

— Miként javítsam ki, ha nem tudom, hogy hol van a hiba? és elkezdett sirni Henrik. Erre a tanító könnyebb mintát hozott e szavakkal:

— Ön még nem elég erős, hogy e fejjel megbirkózzék.

Tizenkét órakor az asztalhoz ültek.

Henrik nem szerette éppen azt a levest és töltelékét a tányéron hagyta.

Erre marhahus következett. Henrik nem vett belőle semmit sem, hanem tész-tára várakozék.

De nem hoztak ám, és ha Henrik kérdezősködék:

— Mit hoznak még? — Ekkor bizony arról értesült, hogy még csak egy étel van.

És ha ebből nem eveti volna, ugy bizonyára éhes marad.

Ebéd után a szórakozás órája volt. Rókafogósdit játszottak a fiuk, és most Henrik mindent elfeledett.

A fiuk mindnyájan kalap nélkül mentek a szép napon kifelé. Csupán Henrik tévé föl kalapját. De alig ért az udvarra, az egyik tanuló ledobta azt.

— Mit akarsz itt a kalappal? — kérde a fiu.

— Kalapomat, kalapomat! — kiáltá Henrik. — Még náthát kaphatok miattatok. Adjátok ide a kalapomat!

És majdnem elrekedt, ugy ordított, s a kényes nem hogy maga ment volna érte, hanem követelte, hogy adják oda.

De senki sem figyelt reá.

— Kalapomat! Ide a kalapomat! Megmondom az anyámnak, hogy miattatok beteg leszek, és hogy ti ledobtátok a fejemről kalapomat.

— Szegény pajtás, tehát a náthától félsz? Jól van, főlisietünk a kalapunkért.

És ezzel föl is futottak a fiuk, Henrik pedig állva maradt.

Midőn leértek, összerakták kalapjaikat és azokból hatalmas göngyöt készítettek, melyet aztán Henrik fejébe nyomtak.

Henrik nem tehetett mást, csak sirt, a társak pedig majd agyonkaczagták magukat. Azután, hogy még teljesebb legyen az öltözet, leveték kabátjaikat s abból is jó nagy gömböket készítettek, melyeket a fiu karjaira és lábaira csavartak.

— Vigyázz ám, hogy náthát ne kapj!

Kezeik közül végre kiszabadítá a tápintézeti felügyelő, ki mosolyogva oldá szét a kötelékeket, azután mondá Henriknek, hogy játszszék ő is.

De volt is kedve ehhez Henriknek! Bement az iskolába, ott leült a kályha mellé, és mig főlészáradtak könnyei, azon gondolkodott, hogy miként üzhetné el unalmát.

Éppen ekkor a tanár a folyosón ment és meglátta Henriket a kályha mellett guggolva, s megismeré szemének vörösségéről, hogy itt bizony baja történhetett.

— Mi a baja, fiatal barátom? — kérdezé a tanár, — miért nem játszik társaival?

— Eldobták a kalapomat, — válaszolt Henrik majdnem sirva, de mégis megnyu-

godva, hogy most már elpanaszolhatja valakinek azt, a mi szivét nyomja, — erre azután összerakták kalapjaikat, fejemre nyomták, s nevettek. Ez sem volt elég, még ruháikat is mind rám adták. Aztán még jobban nevettek, én pedig már majd megfultam, most tehát inkább itt maradok magánosan, semhogy velök játszszam.

— De hát miért bántak ugy magával?

— Nem tudom. Meglehet, hogy azért, mert nem szenvedhettem, hogy elvették a kalapomat.

— És miért nem vette azt vissza maga?

— Nem vehettem el. Hisz oly sokan voltak, és mind ellenem. Csak lármázhattam, de még sem adták vissza.

— Fogadni mernék, hogy visszaadták volna a kalapját, ha maga harag nélkül fölveszi a tréfát. Inkább a kalap után futott volna, hogysen azt daczosan követeli. Akkor mindenesetre megkapta volna a kalapját, s most velök játszhatnék. Jegyezze meg jól ezt, fiatal barátom, maga már elég nagy és föl tudja fogni szavaimat. Szülőinek nem volt más dolguk, mint hogy szüntelen önre figyeltek. Fiatal testvére nem állhatott önnek ellent, és nem is mivelhette azt, a mi önnek nem tetszett; de most már társai között van ám, kik közül sokan idősebbek és okosabbak, mint ön. Ha ön meg nem szokja őket és nem játszik velök, ugy örökös panasza lesz ellenök. Tegyen ugy, a mint az értelmesek tesznek, s akkor vidáman fog mulatni. Ne követelje azt, hogy mindig csak önre gondoljanak, hogy mindenütt önre figyeljenek; mert ha így vélekedik, ki fogják nevetni. Érdemelje ki azt, a mit kíván, ugy szeretni fogják. Most pedig menjen le az udvarra és játszszék tovább.

A mint így beszélt a tanár, Eduárd lépett be, kivel Henrik reggel megismerkedett.

— Itt van a golyód, megtaláltam a padom alatt! — mondá Eduárd. — Most pedig jér újra játszani, nem fog többé már senki sem bántani. Megígérem, hogy melletted fogok állani s a te pártodat fogom. De minek a kalap?

Henrik, ki tanárja szavait még mindig esengeni hallá, nagyon örült, hogy golyóját is megkapta. Azután kalapját az asztalra dobva, Eduárddal az udvarra sietett.

Borzasztó nap volt ez reá nézve, de nagyon is hasznos.

Másnap megírta anyjának, hogy küldje meg játékszereit.

Lassankint hozzászokott az ütem után irni, segély nélkül rajzolni és oly jól megtanulta mindezeket, hogy alig volt párja.

És midőn egy alkalommal hazament, szülői azt találták, hogy a fiu most olyan szelid, most már nem makacs, nem követel annyit, most már nem is oly nehézkes.

Pál öcsese pedig nagyon örült, midőn a szigorú, tanároskodó Henrik helyett az egészen megváltozott jó testvért ölelhette keblére.

Ifjusági könyvtár.

„A nagyapó elbeszélései.“ Irta Tóth József.

Most tehát előttünk fekszik ama vonzó tartalmu s diszes kiállítású könyv, melynek megjelenését már mult számunkban hírül adtuk, s melynek czime: „A nagyapó elbeszélései.“ A szinezett czimképpel ellátott kötet hét estére van osztva, mert a nagyapó, ki az „előbeszéd“-ben magát mint híres mesemondót mutatja be, egy héten át minden este mond egy-egy szép történetet, néha kettőt is. És pedig hogyan tud a nagyapó mesélni! Nem úgy ám, mint a cselédházban szoktak a „Hétféjü sárkányról“, meg a „Haramia-bandáról“, a mikkel csak ijesztgetni szokták a kis gyermekeket, hanem olyanokról, a mik a szív- és lélekhez beszélnek. Ilyenek a nagyapó jelen elbeszélései, czimök szerint: A kis honleány. A gyermekszoba. A kis Imre titka. A náderdő hőse, vagy a tiszaparti Robinson. Az én darum. A nagymama. Tyuk-király. A gyilkos virág. A kamélia és a százsorszép. A hőbortos lovag, vagy: Szegény nagy ur! — Megrendelhető Pesten a Franklin-társulat kiadó-hivatalában (egyetem-utca 4. sz.); a kemény táblába kötött diszes könyv ára 1 frt 40 kr. — Még egyszer: a legmelegebben ajánljuk!

Talányok.

- 1) Báthory Zsuzsikától.
7. 2. 9. 1. 8. Ide búcsut nyerni járnak.
 7. 8. 3. 4. 2. Megrontója a dohánynak.
 3. 4. 6. 5. 8. A ki még a nyultól is fél.
 9. 6. 7. 9. 2. Kit szíven talál, az nem él.
 6. 7. A hol elmegy, pusztulást hagy.
 3. 4. 6. 7. Sok hasznot tesz a világnak.
 5. 6. 7. Erős gátja az ellennek.
 3. 8. 7. 2. 9. Malmok e nélkül nincsenek.

Kiadja és nyomatja: Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Budapesten (egyetem-utca 4. sz.)

9. 8. 7. 2. Szülő-anyja őszi felleg.
8. 7. 2. 9. Szép város a Maros mellett.
- 1—9. Hires megye szép városa,
Hajdan alját sok vér mosta;
Bár a vára igen gyenge,
A török izzadt, míg bevette.

2) Mehnert Gusztávtól.

1. 2. 3. Mindenki ezzel figyelmez.
4. 7. 5. 8. Nagy baj, hogyha hiányos ez.
4. 5. 6. 7. Fiuk neve szokott lenni.
1. 2. Mezőkön szokott teremni.
5. 8. 7. 7. Kinek erős, ott nem kell ír.
- 1—8. Dalában majd örül, majd sír.

3) Szabó Mariskától.

Négy betű az egészem;
Három első betűmet
Elkerülöd, ugy hiszem.
Két középső betűmet
Használják mint szerszámot;
Két végbetűm gyermek teszi,
Ha kedvét nem találod.
Az egész négy betűmben
Nőnek nevét találod,
S visszafelé? nézd meg jól,
Talán most is tanulod.

4) Horváth Pistától.

ke ke	ra ra	
ke ke ke	ra ra ra	
ke ke ke ke	ra ra ra ra	
ke ke ke ke	ra ra ra ra ra	Ugy
ke ke ke ke	ra ra ra ra	
ke ke ke	ra ra ra	
ke ke	ra ra	

5) Palmer Kálmántól.

Ha ez egész kis szót, úgy a mint van, veszed,
Olvasásában tán kedvedet is leled;
Más országról beszél, mit te nem is ismeresz,
De róla olvasni talán mégis szeretsz.
Fordítsd meg e kis szót: szép magyar várost látsz,
Hol nagy fúrge népre, s munkás kézre találsz.
Vad ozmán dühének itt gátat vetének,
S harsogott a várból győzedelmi ének.

Megfejtési határidő: június hó 25-dike.

TARTALOM.

Az elváltozott kard. (József császár kalandjaiból.) — A feskéhez. — Üdvöz légy kikelet! — A tövisbokrok. — A hű testvér. — Guise Henrik halála. (Vége.) — Alpesi kristálybarlangok. (Képpel.) — Öt hét léghajón. (Képpel.) — Vége.) — Az első nap a tápintézetben. (Elbeszélés.) — Ifjusági könyvtár. — Talányok.

Felelős szerkesztő: K. Beniczky Irma.